

A VAJDASÁGI MAGYAR KÖZÖSSÉGEK

**TERÜLET - ÉS
GAZDASÁGFEJLESZTÉSI
STRATÉGIÁJÁNAK
- AKCIÓTERVE -**

2015-2019

A VAJDASÁGI MAGYAR KÖZÖSSÉGEK TERÜLET- ÉS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK AKCIÓTERVE

A VAJDASÁGI MAGYAR KÖZÖSSÉGEK TERÜLET- ÉS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK AKCIÓTERVE 2015-2019

Szerkesztette:
Prof. Dr. Nagy Imre, Mgr. Újhelyi Ákos

A kiadásért felel:
Pásztor István

Az akcióterv készítésében részt vevő szakértők:

MSc. Balassa Endre közgazdász, PANNONREG Regionális Fejlesztési Ügynökség Kft., Bácsstopolya

Csiszár Molnár Anna közgazdász, MANNA Ügynökség, Palics

MSc. Juhász Bálint közgazdász, tartományi gazdasági, foglalkoztatási és nemi egyenjogúsági titkárhelyettes, Kishegyes

Dr. Kovács Sárkány Hajnalka okleveles élelmiszermérnök, DOO Quality consulting, igazgató, Szabadka

Ments András közgazdász, VaTeBeT igazgató, Zenta

Prof. Dr. Nagy Imre rendes egyetemi tanár, projektkoordinátor, Újvidéki Egyetem, Temerin

Orosz Urbán Csilla közgazdász, polgármesteri tanácsos, Törökkanizsa Önkormányzata, Törökkanizsa

Pásztor István okleveles jogász, a Vajdasági Képviselőház és a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) elnöke, Szabadka

Ricz András doktorjelölt, Pro Regio Kft., projektmenedzser, Palics

Mgr. Újhelyi Ákos közgazdász, tartományi képviselő, Szabadka

Nyelvi lektor, korrektor: Farkas Zsuzsa, Szabadka

Borítólap: Lackó Lénárd, Szabadka

© Minden jog fenntartva. Az Akcióterv vagy annak bármely részének felhasználása a szerzői jogok tiszteletbentartása, a megfelelő hivatkozások használata mellett engedélyezett. Az Akcióterv vagy annak bármely részének bármilyen módszerrel, technikával történő másolása, terjesztése csak a <http://www.prosperitati.rs/gazdasagfejlesztési-strategia-es-akcioterv> link feltüntetésével engedélyezett.

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETŐ.....	4
1.1. A STRATÉGIA CÉLJA	4
1.2. INDOKLÁS.....	4
1.3. MÓDSZERTAN	5
2. A TÉTELSOROK MAGYARÁZATA.....	6
2.1. TECHNIKAI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS	6
2.1.1. VAJDASÁGI MAGYAR KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSI KÖZPONT	6
2.1.2. KÜLÖN PÉNZALAP EU-S PROJEKTEKBE VALÓ RÉSZVÉTELHEZ	7
2.2. RENDSZERBELI KERETFELTÉTELEK BIZTOSÍTÁSA ÁLLAMI STRUKTÚRÁKON KERESZTÜL	7
2.2.1. AZ INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE	7
2.2.2. A JOGSZABÁLYI RENDSZER ÁTALAKÍTÁSA	9
2.2.3. KÖRNYEZETVÉDELEM.....	9
2.2.4. OKTATÁS	10
3. ÁLTALÁNOS AKCIÓTERVEK	12
3.1. SZABVÁNYOSÍTÁS.....	12
3.2. MARKETING- ÉS KOMMUNIKÁCIÓS TEVÉKENYSÉG	13
3.3. A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK MEGTARTÁSA A KÖZÖSSÉG TULAJDONÁBAN	14
3.4. EMBERI ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSE	15
4. ÁLTALÁNOS AKCIÓTERVEK	17
4.1. MEZŐGAZDASÁG.....	17
4.1.1. MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐK INTEGRÁCIÓJÁNAK TÁMOGATÁSA.....	17
4.1.2. MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEK ELŐÁLLÍTÁSÁNAK ÉS PIACRA JUTÁSÁNAK TÁMOGATÁSA	18
4.2. TURIZMUS	19
4.2.1. A TURISZTIKAI TARTALMAK FEJLESZTÉSE	19
4.2.2. A TURISZTIKAI KAPACITÁSOK FEJLESZTÉSE	20
4.2.3. TURISZTIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK TÁMOGATÁSA.....	21
4.3. GAZDASÁG	22
4.3.1. VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG	22
4.3.2. TERMELÉSSERKENTÉS.....	24
4.3.3. GAZDASÁGI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK TÁMOGATÁSA	25
5. A TÉTELSOROK SZERKEZETE DINAMIKÁJA ÉS FORRÁSA.....	27

A VAJDASÁGI MAGYAR KÖZÖSSÉGEK TERÜLET- ÉS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK AKCIÓTERVE

Bevezető 1

1.1. A stratégia célja

Cselekvési terv nyújtása *A vajdasági magyar közösségek terület- és gazdaságfejlesztési stratégiája* elnevezésű dokumentumban meghatározott prioritások megvalósításához.

1.2. Indoklás

Miután kidolgozásra került *A vajdasági magyar közösségek terület- és gazdaságfejlesztési stratégiája*, egy munkacsoport elkészített egy 35 pontból álló, részletes operatív programot a stratégiai prioritásoknak megfelelően. Ezt követően került sor a külön-külön megfogalmazott akciótervek egységes szerkezetbe foglalására, az esetleges átfedések és ellentmondások kiküszöbölése érdekében. Részletes elemzés eredményeképpen négy fő cselekvési irány fogalmazódott meg, így az eredeti 35 terv a következő logikai szerkezetben került besorolásra:

1. **Technikai segítségnyújtás** – Több akcióterv is előirányzott különféle intézményalapításokat, abból a célból, hogy segítse az adott ágazat fejlesztését. Ezt ésszerűsítendő a jelen javaslat egyetlen átfogó, támogató és lebonyolító szervezetet javasol a teljes program vezénylésére, illetve technikai segítségnyújtásra Vajdasági Magyar Közösségfejlesztési Központ néven.
2. **Rendszerbeli keretfeltételek biztosítása állami struktúrákon keresztül** – Külön csoportba kerültek mindazok a területek, amelyeken a beavatkozás nem a fenti Központ hatáskörébe tartozik, hanem állami, tartományi és önkormányzati szintű cselekvést tesz szükségessé. Ezen belül négy alrendszer emeltünk be a programba: az infrastruktúrafejlesztést, a jogszabályi rendszer átalakítását, a környezetvédelmet és az oktatást. Amennyiben ezeken a területeken nem történnek meg a szükséges fejlesztések, elmarad a teljes program sikeres megvalósítása.
3. **Általános akciótervek** – Ide azok a cselekvési területek kerültek, amelyek minden ágazat szempontjából fontosak, illetve amelyeket a 35 akcióterv többsége érintett. A szóban forgó témakörök a következők: szabványosítás; marketing- és kommunikációs tevékenység; a természeti erőforrások megtartása a közösség tulajdonában és az emberi erőforrás fejlesztése.
4. **Ágazati akciótervek** – Végül az egymástól függetlenül is fejleszthető beavatkozási területek, a vajdasági magyarság szempontjából jelentős és a stratégiában is külön témakörként kezelt ágazatok négy csoportja következik: a mezőgazdaság, turizmus, gazdaság és a munkaerőpiac.

1.3. Módszertan

Az itt felsorolt pontok taglalása a következő szempontok figyelembevételével történik: az adott intézkedést annak ismertetése és indoklás vezeti be, ezután – ahol lehetőség van rá – felsorolásra kerülnek az intézkedés céljai, a megvalósítás indikátorai, a célcsoport tagjai, a támogatás formája és a támogatandó tevékenységek.

A tételsorok magyarázata

2

2.1. Technikai segítségnyújtás

2.1.1. Vajdasági Magyar Közösségfejlesztési Központ

Ismertető: A Vajdasági Magyar Közösségfejlesztési Központ koordinálja a támogatások eljuttatását a célcsoporthoz, valamint információszolgáltatást végez.

Indoklás: A vajdasági magyarság e stratégiai terv elkészültével és a tervezett aktivitások beindításával példátlan lehetőséghez jut. A számára elérhető anyagi támogatásokat a rendelkezésre álló erőforrások jól szervezett felhasználásával lehet majd eljuttatni a vajdasági magyar közösség célcsoportjához, aminek előfeltétele egy központi irodával és a hozzá tartozó irodahálózattal rendelkező közösségfejlesztési központ.

Azokban a közösségekben, ahol nonprofit jellegű közösségfejlesztő irodák működnek (ez elsősorban a tömbben élő közösségekre jellemző), eddig is nagyságrendekkel hatékonyabban sikerült lehívni a pályázati pénzeszközöket a közösségi életminőség és szolgáltatások javítása érdekében.

Ha ezt a munkát az egész közösség vonatkozásában koordináltan tudjuk majd végezni, akkor a meglévő forrásokat a lehető leghatékonyabban tudjuk eljuttatni azokra a helyekre, ahol a legnagyobb szükség van rájuk. A terepi viszonyoknak megfelelő működési stratégiával ez a tevékenység tovább erősíthető, és kiterjeszhető a teljes célterületre.

Az intézkedés céljai: Olyan fejlesztési irodahálózat létrehozása, amely minden magyar érdekeltnek elérhetővé teszi mindazokat az információkat, amelyek segíthetik őt vállalkozásának, településének és családja életminőségének az előmozdításában. Az egységes rendszert a terepi állapotok figyelembevételével, a már meglévő és egymástól elszigetelten, sokszor párhuzamosan működő hálózatokat integrálásával kell kialakítani, s egy központi iroda irányítása alá helyezni. A Központ feladata, hogy koordinálja a stratégiában meghatározott akcióterv végrehajtását, illetve az ahhoz szükséges források elosztását pályázatok útján.

A megvalósítás indikátorai:

1. év: Megtörténik a központi iroda kialakítása, illetve a potenciális hálózat feltérképezése és a portfóliók elemzése, lefedettségük egymásra tükrözése, az információkkal és szolgáltatásokkal leginkább lefedett területek azonosítása, és az egységes hálózat portfóliójának kialakítása. Felállnak a hálózat legfontosabb központjai, amelyek bizonyos szintig azonos portfólióval működnek (elsősorban a tömbmagyarság területén), és saját intézkedési területtel rendelkeznek (a szórvány- és szigetmagyarság területén is), ezenkívül pedig mentorként szolgálnak. A teljes közösség számára hozzáférhetőek az információk, anélkül, hogy bárkinek több mint 20 km-t kellene utaznia.
- 2–5. év: A rendszer működik és szolgáltat.

A célcsoport tagjai: a vajdasági magyar közösség, de azon belül is kiemelten a kis- és középvállalkozások, a gazdasági vezetők, a mezőgazdasági termelők, a civil szervezetek, a fiatalok és a köztisztviselők

A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatások

A támogatandó tevékenységek:

- terepi kutatások, portfólióelemzések
- információk gyűjtése, terjesztése
- pályázatok kezelése
- pályázati monitoring
- szolgáltatások beindításához szükséges infrastrukturális befektetések allokálása

2.1.2. Külön pénzalap EU-s projektekben való részvételhez`

Az intézkedés célja: A vajdasági magyar pályázók forrásfelszívó képességének a növelése a 2014-től 2020-ig terjedő uniós tervezési periódusban, valamint más nemzetközi források vonatkozásában. Cél a projektek előfinanszírozása hitelkihelyezéssel, valamint az önrész biztosítása vissza nem térítendő támogatások odaítélésével.

A pályázók köre: vajdasági magyar vállalkozók és cégek, valamint a civil szervezetek, amelyek az EU vagy egyéb nemzetközi alap által támogatott projektet valósítanak meg.

A támogatás előfeltétele: A pályázónak aláírt szerződéssel kell rendelkeznie, amely igazolja, hogy a projektet nemzetközi forrásból valósítja meg.

A támogatás formája: A nemzetközi forrásokból megvalósuló projektek önrészének, illetve az előfinanszírozásnak a biztosítása.

Az önrész biztosítása és az előfinanszírozás lehetősége együttesen hatékonyan növelheti a vajdasági pályázók forráslelívó képességét.

A megvalósítás indikátorai:

1. év: Megtörténik az EU-s projektek pontos felmérése, adatbázisok készülnek.
2. év: Az EU-s projektek (elő)finanszírozásának előkészítése (dokumentáció) és támogatása.
- 3–5. év: Az EU-s projektek pénzelése.

2.2. Rendszerbeli keretfeltételek biztosítása állami struktúrákon keresztül

Ezek olyan beavatkozások, amelyeket valamely harmadik félnek (jellemzően állami, tartományi és/vagy önkormányzati szinten) kell elvégeznie rendszerint saját forrásból, ahhoz, hogy az akcióterv meghatározott tételsorait végre lehessen hajtani.

2.2.1. Az infrastruktúra fejlesztése

Ismertető: A kisléptékű települési és turisztikai infrastruktúra fejlesztésével, illetve a közterületek megóvásával és felújításával javul a helyi lakosság közérzete, akárcsak a település turisztikai vonzereje is.

Indoklás: Szerbia országos szintű infrastrukturális fejlettsége messze elmarad a Kárpát-medencében levő országokétól. A biztonságos és dinamikus közlekedés az elérhetőség alapja, de nem egyetlen előfeltétele egy terület stabil és fenntartható fejlődésének. A közlekedési infrastruktúra fejlesztése befolyásolja a helyben élők mindennapjait, illetve a községbe érkező tudás és tőke mennyiségét, valamint a turisták számát is. A régió idegenforgalmi potenciáljának erősítéséhez elengedhetetlenné vált az új szárazföldi és vízi infrastruktúra, valamint a már meglévők fejlesztése.

A településeinkre látogató turisták elé táruló közterületi kép nem felel meg az idegenforgalmi elvárások támasztotta követelményeknek. A jó közérzet kialakításához szükség van kisebb összegű beruházásokra, melyek szebbé, vonzóbbá teszik a kis közösségek életterét.

Megfelelő környezet kialakítása nélkül nem tudunk olyan kínálatot biztosítani a turistáknak, hogy akár több napot (hetet) is eltöltsenek a szálláshelyeinken, illetve a helyi lakosság számára sem mindegy, hogy milyen infrastrukturális körülmények között él.

Az intézkedés céljai:

Az infrastruktúra korszerűsítése az idegenforgalmi pontok könnyebb megközelíthetősége és a jó közérzet elérése érdekében:

- a közterületi játszóterek, közcélú szabadtéri sportterek, pályák és kiszolgáló épületek felújítása, települési zöldterületek, közparkok kialakítása
- a közművelődési és a közösségi színtereket fenntartó intézmények felújítása, átalakítása és bővítése, ezenkívül sétálóutca kialakítása, valamint a középületek, építmények közvetlen környezetének rendezése
- a szárazföldi infrastruktúra (bekötőutak, kerékpárutak, gyalogjárdák) kiépítése és modernizálása
- a vendéglátó- és konferenciaturizmushoz kötődő infrastruktúra fejlesztése
- a belvízi infrastruktúra (mólók, pihenőhelyek, átszállóállomások) kiépítése, karbantartása és felújítása
- a megközelíthetőséget segítő infrastruktúra fejlesztése
- a tájékozódást és tájékoztatást támogató hálózatok fejlesztése

A megvalósítás indikátorai:

1. év: Megtörténik az infrastrukturális kapacitások pontos felmérése, adatbázisok készülnek.
2. év: Az infrastrukturális fejlesztések előkészítése (dokumentáció) és támogatása.
- 3–5. év: Az infrastrukturális fejlesztések támogatása.

A célcsoport tagjai: Helyi közösségek és helyi önkormányzatok, azok együttműködési formái (leendő Leader közösségek), gazdasági szereplők, civil szféra.

A beruházások nagyságára való tekintettel a helyi önkormányzatoknak kell vezető szerepet vállalniuk a források előteremtésében.

A támogatás formája: A stratégia ezekre a tevékenységekre nem irányoz elő külön pénzforrásokat, ezeket a közigazgatási rendszereknek kell saját vagy más külső forrásból finanszírozniuk.

A támogatandó tevékenységek:

- tervezés
- infrastrukturális beruházások
- épületfelújítás és létesítményépítés
- utak, járdák, vízi objektumok építése és felújítása
- településközpontok felújítása

2.2.2. A jogszabályi rendszer átalakítása

Ismertető: Megfelelő jogi háttér biztosítása a stratégiai terv prioritásainak megvalósításához, különös tekintettel a termőföld külföldi tulajdonba kerülésének megakadályozására.

Indoklás: A stratégiai tervnek és a hozzá kapcsolódó fejlesztéseknek az a céljuk, hogy megalapozzák a vajdasági magyarság gyarapodást. Ahhoz, hogy a közösség ki tudja használni a lehetőségeit, az államigazgatás minden szintjén megfelelő jogi keretekre van szükség.

A közösségfejlesztés – mint minden fejlesztés – alapja a jó jogszabályi környezet. Ha ez a közösség szempontjából nem kielégítő, vagyis gyenge az érdekérvényesítő képessége a jogalkotások terén, akkor a fejlesztési tervek eredményei elmaradhatnak az elvártaktól.

Jelenleg a vajdasági magyar közösség egyik fontos témája a szabad földvásárlás szabályozása, mivel Szerbia az Európai Unióval 2008-ban aláírta a Stabilizációs és Társulási Megállapodást, amelynek értelmében négy év múlva, 2017. szeptember 1-jétől bármely uniós állampolgár számára lehetőség nyílik termőföld vásárlására Vajdaságban. Attól kezdve a forráshiány miatt fennáll a veszély, hogy a vajdasági földeken a magyar gazdák csak alkalmazottként dolgozhatnak majd, a termés pedig, és ezáltal a többlethaszon is, külföldre kerül, s ezáltal is gyengül a magyar közösség gazdasági ereje.

Az intézkedés céljai:

- A szerbiai jogszabályok olyan irányú megváltoztatása, hogy a vajdasági magyar közösség a lehető legjobban ki tudja használni a számára megnyíló fejlesztési lehetőségeket.
- Fontos megakadályozni vagy legalább megnehezíteni a nem szerbiai állampolgárok földvásárlását.

A megvalósítás indikátorai: Az intézkedés fő indikátora a jogszabályok olyan értelemben való módosítása, hogy az a vajdasági magyar közösség számára előnyös legyen, illetőleg ne tegye lehetővé külföldiek számára a földtulajdonhoz való jutást Vajdaságban.

A célcsoport tagjai: A vajdasági magyar közösség és a politikum.
Az intézkedés végrehajtását politikai tevékenység által lehet elérni.

2.2.3. Környezetvédelem

Ismertető: A környezetvédelem célja a talaj, a levegő, az élővilág (növények, állatok), a felszíni és a felszín alatti vizek védelme, további pusztulásának megakadályozása, a jelenlegi állapot fenntarthatósága.

Indoklás: A vajdasági termőföldek külföldieknek való kiárusításán kívül még egy legalább ugyanekkora gonddal kell szembesülnie a közösségnek, ez pedig a termőtalajok minőségének csökkenése az elmúlt évtizedek nem megfelelő erdő-, víz- és talajgazdálkodásának következtében.

Ezt a folyamatot költséges és komplex, jól megtervezett lépésekkel lehet megállítani, majd évtizedes munkával megfordítani. A talajromlás a hozamok csökkenésével jár. Vegyi és biológiai úton valamennyire javítani lehet a talajminőséget, de ezek az eljárások már jelentős környezetterheléssel járnak, ami hosszú távon veszélyezteti a lakosság egészségi állapotát.

Mivel az elmúlt évtizedek nem megfelelő szakmai hozzáállása miatt megszűntek azok az erdősávok, fasorok, tanyabokrok, amelyek védték a nagy szelektől a vajdasági földeket, ezért a szélrózsió ma már folyamatos károsodást idéz elő, aminek következtében a földek termőképessége egyre csökken, ami elsivatagosodáshoz, valamint a vizek minőségi romlásához vezethet.

Ezt a káros folyamatot megfelelően tervezett és kivitelezett fásítási programokkal meg lehet állítani.

Az intézkedés céljai: Szabványos (államilag felügyelt) mezővédő erdősávok kialakításának támogatása a tavak partján, folyópartokon, kisvízfolyások, dűlőutak és utak mentén, előre kialakított terv és program alapján.

A célcsoport tagjai: Mezőgazdasági termelők, helyi közösségek, községek, vízgazdálkodási és erdőgazdálkodási közvállalat(ok).

Az intézkedés állami hatáskörbe tartozik, ami a stratégia többi elemének érvényesítéséhez is szükséges.

A támogatandó tevékenységek:

- tervezés
- fasorok ültetése
- erdősávok létesítése
- kisebb erdők telepítése

2.2.4. Oktatás

Ismertető: Az egyént a vállalkozó szellem teszi képessé az elképzelések megvalósítására. A vállalkozói programok és modulok eszközöket biztosítanak a diákok számára a kreatív gondolkodáshoz és az eredményes problémamegoldáshoz. A vállalkozói ismeretek választható tantárgyként való oktatása különösen a közép- és felsőoktatási szakképzés folyamán lehet hatékony, s amikor a végzett diákok belépnek a munkaerőpiacra, a saját vállalkozás indítása járható út lehet számukra.

Indoklás: Az ezer főre jutó vállalkozások száma Vajdaságban 12,70 db, a szerbiai átlaghoz hasonló, de távol esik az uniós átlagértéktől. Az egyes vállalkozások fő tevékenységét vizsgálva megállapítható, hogy az összes vállalkozásnak csaknem az egyharmada kereskedelmi jellegű, ami a hozzáadott érték alacsony szintjére utal, ugyanakkor rámutat a kis- és középvállalkozások fejlesztésében rejlő lehetőségekre.

Több projektum tapasztalata, hogy a fiatalok jóval nyitottabbak a vállalkozásra, ezért a fiatal generációk tudatformálását az iskolarendszeren belül kell megalapozni.

Az intézkedés célja: olyan tanterv kidolgozása, amely választható tárgyként bevezeti vállalkozói ismereteket a közép- és felsőoktatási intézményekbe, ezáltal növelve a fiatalok vállalkozói ismereteit és potenciális vállalkozó kedvét

A megvalósítás indikátorai:

1–2. év: Az MNT-vel együttműködve elkészülnek a formai követelménynek eleget tevő oktatási programok; kialakulnak a szükséges jogi és adminisztratív előfeltételek; felkészülnek és akkreditációt szereznek a tárgyakat/tanfolyamokat vezető tanárok.

3. év: Választható tárgyként elérhetőek a „vállalkozói ismeretek“ a vajdasági magyarság számára kiemelt jelentőséggel bíró közép- és felsőoktatási intézményekben; megtörténik az első év tapasztalatainak elemzése és a programok módosítása; fontos, hogy a célcsoportnak legalább 20%-a részt vegyen a képzésekben.
4. év: Az előbbieken kívül választható tárgyként vagy kiegészítő szabadidős programként elérhetőek a vállalkozói ismeretek minden közép- és felsőfokú szakoktatási intézményben, ahol magyar diákok tanulnak; megszervezésre kerül a vállalkozásismereti verseny; a célcsoport legalább 30%-a részt vesz a képzésekben.
5. év: A 3. és 4. év programjai futnak; megtörténik a ciklus elemzése, a tapasztalatok beépítése, a program modernizálása és az új ciklus előkészítése; a célcsoportnak legalább 40%-a részt vesz a képzésekben.

A célcsoport tagjai:

- hároméves szakközépiskolák magyar diákjai
- négyéves technikumok és a gimnáziumok magyar diákjai
- magyar egyetemi hallgatók
- terepi munkát végző szakemberek

Az intézkedések állami hatáskörbe tartoznak, és egyben szükségesek a stratégia többi elemének a végrehajtásához is.

A támogatandó tevékenységek:

- a tananyag kidolgozása célcsoportonként
- az oktatás lebonyolítása tanévenként, célcsoportonként
- informális és felnőttképzés keretében történő oktatás
- monitoring

Általános akciótervek **3**

Az általános akciótervek bármely prioritás által felölelt akciótervhez hozzákapcsolhatók, illetve alapfeltételei valamely akcióterv megvalósításának.

3.1. Szabványosítás

Ismertető: Szabványosítás és tanúsítványok igénylésének támogatása.

Indoklás: Az élelmiszer-feldolgozásban és -kereskedelemben tevékenykedő szervezetek többségére jellemző a technológiai és technikai lemaradás. A helyzetet súlyosbítja egyrészt az országnak az a törekvése, hogy jogszabályrendszerét összehangolja az Európai Unió jogi szabályozásával, valamint súlyosbító tényező a multinacionális kereskedelmi vállalatokban alkalmazott szigorú beszállítói követelményrendszer is. Hogy a cégek maradéktalanul meg tudjanak felelni a jogszabályi és vevői követelményeknek, ahhoz szabványosításra és tanúsítványok megszerzésére van szükségük. Ennek híján az adott szervezet vagy vállalkozás mintegy „kizárja saját magát” a lehetséges beszállítók közül.

A tanúsítást akkreditációval rendelkező tanúsítótestületnek kell elvégeznie ahhoz, hogy a kiadott tanúsítványt elismerjék. A belső auditori oktatást is a tanúsítótestületeknek kellene megszervezniük, hiszen itt koncentrálódik a szaktudás.

Szükség van a nemzetközi szabványok bevezetésének és tanúsíttatásának ösztönzésére, ugyanis ez elősegíti a termékek exportpiacra jutását is.

Az intézkedés céljai: Olyan támogatás nyújtása a gazdaságban, különös tekintettel az élelmiszerláncban tevékenykedő szervezetek számára, amely lehetővé teszi az adott szabvány vagy előírás területét érintő szaktanácsadás kérését, ezenkívül a szükséges minőségügyi és/vagy élelmiszerbiztonsági dokumentáció elkészítését, a bevezetett és működtetett szabványoknak tanúsító testület általi tanúsíttatását, valamint a rendszereket működtető alkalmazottak belső auditori képzését.

A megvalósítás indikátorai:

- minőségirányítási és élelmiszer-biztonsági szabványok bevezetése
- minőségirányítási és élelmiszer-biztonsági szabványok tanúsíttatása
- minőségirányítási és élelmiszer-biztonsági szabványok belső auditorainak képzése

A pályázók köre: vajdasági magyar mezőgazdasági termelők (bejegyzett gazdaságok), mezőgazdasági társulások (szövetkezetek), kis- és középvállalkozók.

Támogatott tevékenységek: szabványok bevezetése, szabványok tanúsíttatása, belső auditori képzés.

A támogatás formája: A szabványok bevezetésének és tanúsíttatásának ösztönzése rövid futamidejű hitelek kihelyezésével történik, amelyek lehetővé teszik az előfinanszírozást, melynek hiánya az egyik legnagyobb akadálya annak, hogy a piac szerényebb gazdasági erejű szereplői is részesüljenek a szabványosításnak.

A belső auditori képzés pályázat útján megítélt, vissza nem térítendő támogatások odaítélésével történik.

3.2. Marketing- és kommunikációs tevékenység

Ismertető: A kommunikáció fogalmát mindennap használjuk, ismerjük a tartalmát. Ám ha meg akarjuk fogalmazni, hogy pontosan mit is jelent, nincs könnyű dolgunk, annyira sokrétű, szerteágazó fogalomról van szó. A kommunikációt információcsereként, adatforgalomként is értelmezhetjük. A marketing- és kommunikációs tevékenység olyan tervezett cselekvéssorozat, amely a vállalat marketingrendszerébe tartozik, célja egy termék, illetve szolgáltatás, márka, vállalat/intézmény megismertetése, népszerűsítése, a fogyasztó figyelmének felkeltése, vásárlásra ösztönzése, illetve érdeklődésének megtartása kommunikáció segítségével.

Indoklás: A Vajdasági Magyar Közösségfejlesztési Központ egyik alaptevékenysége a kommunikációs és piaci csatornák kialakítása és fejlesztése, amelyek segítségével folyamatosan küldhető információ a piaci szereplők számára az adott vállalkozásokról, termékekről, illetve azok integrált keresletéről, kínálatáról.

A vajdasági magyar vállalkozások nagy része minőségi, a piacon versenyképes termékeket, szolgáltatásokat tud produkálni, de nem tudja megfelelő áron és mennyiségben értékesíteni őket, mert nem ért a marketinghez, nincs megfelelő kapacitása, kapcsolatrendszere és tapasztalata a piaci folyamatokat illetően.

Az intézkedés céljai:

- Piackutatás: a konkurencia felmérése belföldön és külföldön; vásárlói igények és szokások megismerése; az esetleges piaci rések felkutatása; piaci szegmentáció; igényfelmérés árérzékenység-vizsgálat egy-egy új termék vagy termékcsoporthoz bevezetése előtt.
- Marketingtámogató tevékenység: a Központ portfóliójába tartozó vállalkozások, termékek, termékcsoporthoz közös marketingjének tervezése, megjelenítése; egységes márkajelzés kifejlesztése és piaci bevezetése; termékcsoporthoz kialakítása, ezek közös piacra vitele hagyományos úton és egy egységes webes online kereskedői tér segítségével.

A megvalósítás indikátorai:

1. év: tervezés, a központ marketingrészlegének felállítása, szakemberek kiválasztása, továbbképzése, piackutatás
2. év: a központ kínálati portfóliójának a kialakítása, kapcsolatfelvétel a vajdasági magyar vállalkozásokkal, olyan termékpaletta kialakítása, amellyel meg lehet jelenni a piacon, a webes online kereskedői tér kiépítése, kínálatvaló feltöltése, piackutatás.
3. év: közös marketingtevékenységek megkezdése.
- 4–5. év: a programban részt vevő vállalkozások termékértékesítésének növelése.

A célcsoport tagjai: elsősorban a kis- és közepes méretű ipari és mezőgazdasági vállalkozások.

A támogatás formája: A vállalkozások támogatása a Közösségfejlesztési Központ marketing- és kommunikációs szolgáltatása által történik, vissza nem térítendő formában.

A támogatandó tevékenységek:

- piackutatás
- termék-portfóliók kialakítása
- webes online felület kialakítása a termékek online értékesítésére
- marketing-tanácsadás
- márkajelzés

- arculati tervezés
- kapcsolatok kiépítése
- vásárokon való megjelenés
- piaci csatornák felkutatása
- logisztikai támogatás

3.3. A természeti erőforrások megtartása a közösség tulajdonában

Ismertető: A természeti erőforrások közösségi tulajdonban való megtartása és a falusi ingatlanvásárlások támogatása (és esetleges felújítása) a kulcseleme a vajdasági magyar nemzeti közösség szülőföldön maradásának és boldogulásának, valamint a vidékfejlesztésnek.

Indoklás: A külföldiek vajdasági földvásárlása elleni politikai kiálláson kívül létre kell hozni egy másik stratégiai eszközt is a természeti erőforrások közösségi tulajdonban való megtartása és a falusi ingatlanvásárlások (és -felújítások) támogatása érdekében.

Ezeket a tevékenységet csak jól tervezett és koordinált együttműködéssel lehet végrehajtani, alapfeltétel, hogy minden fél kellőképpen ismerje az elérendő célt, és az ahhoz vezető lépéseket, valamint biztosítva legyen a szükséges anyagi és technikai háttér.

Az intézkedés céljai: A természeti erőforrások közösségi tulajdonban való megtartása létfontosságú a közösség megmaradása szempontjából valamennyi vajdasági magyar lakta településen (legyen az akár abszolút vagy relatív többségű, vagy akár szórványtelepülés). A falusi házak felvásárlásához nyújtott támogatással az olyan, önálló életet kezdő fiatal házaspárok támogatása a cél, akik készek falun élni, és ott családot alapítani. Ez kedvező lehetőség lenne a családok számára, hiszen adott esetben a városi albérlet költségeit megtakarítva, sokkal egészségesebb, biztonságosabb környezetben élhetnének. A mai világban ugyanis néhány tíz kilométert ingázni az otthon és a munkahely között nem ritka dolog, s nem is újszerű. A falusi közösségek számára is jó lehetőség ez a stratégiai eszköz, hiszen növelni tudja a település lélekszámát, megoldást kínálva a negatív demográfiai folyamatok megfordítására, ezenkívül pedig a gyermekek növelik a falusi óvodák és iskolák tagozatainak a lélekszámát.

A célcsoport tagjai: : vajdasági magyar (nagy)családosok, mezőgazdasági termelők

Támogatott tevékenységek:

1. A cél a szántóföldek fölvasárlása, azaz a közösség tulajdonában való megtartása. A földterületek bérbeadása során, azokat a családokat részesítjük előnyben, amelyek kis területen, munkaintenzív gazdálkodást terveznek megvalósítani. Öt sikeres gazdálkodási év után lehetősége nyílik a bérlőnek a földterület megvásárlására, megnyitva a lehetőséget újabb erőforrások megtartására, a befolyt eszközök felhasználásával.
2. Egyszeri, vissza nem térítendő támogatások nyújtása vajdasági magyar családok számára házvásárlás céljából.

A pályázat feltételei és követelményei a következők lehetnek:

- a szülők életkora (ne haladja meg a 45 évet)
- a család vagyoni helyzete (rendelkezik-e ingatlannal, házzal, földdel, aki igen, azt ki kell zárni)
- a családtagok száma (legfeljebb 5 főig pontozni)
- kiskorú gyermekek száma (legfeljebb 4 gyermekig pontozni)

- a szülők iskolai végzettsége
- a szülők munkaviszonya és munkaéveinek száma
- a családi gazdaságban megvalósítani kívánt termelés (munkaintenzívek előnyben részesítve)
- A családnak vállalnia kell, hogy beköltözik a megvásárolt házba, ott él és gazdálkodik legalább 10 évig.

3.4. Emberi erőforrás fejlesztése

Ismertető: Az emberi erőforrás fejlesztése – a képzési rendszer bővítése és egységesítése, valamint a specifikus szaktudás megszerzése.

Indoklás: Kulcsfontosságú a magyarul (is) oktató közép- és felsőfokú oktatási intézmények képzési lehetőségeinek a kihasználása, elsősorban a munkaerőpiac változásaihoz legrugalmasabban alkalmazkodni tudó képzési formák (felsőfokú szakképzés, távoktatás) ösztönzése révén. Az iskolarendszerű, munkaerő-piaci képzést és távoktatást célszerű összekötni a régióval kapcsolatos ismeretek terjesztésével. Ehhez az érdekelt oktatási intézmények, a vállalkozásfejlesztésben érdekelt szervezetek, képzőközpontok, civil szervezetek együttes munkája is kívánatos.

A munkavállalói képzési és továbbképzési programok alkalmazásán kívül növelni kell a munkáltatók számára nyújtott szolgáltatások (alkalmazottak továbbképzése, vezetői tréningek stb.) arányát is.

Az iskolafenntartók döntésképeségének segítése (képzési irányok, beiskolázási létszámok, képzési szerkezet meghatározása) és a döntések megalapozása végett fontos az érdekeltek nagyobb szerepvállalása, ezenkívül a munkaerőpiac változásáról és trendjéről szóló információk összegyűjtése, feldolgozása, valamint az előrejelzésekről szóló jelentések hozzáférhetővé tétele az érdekeltek számára. Hatványozott a felelőssége a magyar nyelven (is) oktató közoktatási iskolaközpontoknak, amelyeknek számba kell venniük nemcsak az adott község, hanem a célterületről hozzájuk gravitáló közösségek igényeit is. Az intézkedés lehetővé teszi ezen folyamatok összehangolását, egymásra épülését és a hiányosságok gyorsított ütemű kiküszöbölését.

Az intézkedés céljai:

- Az oktatási és képzési intézmények rendszereinek az összehangolása; a piaci igények felmérése; a kutatási eredmények beépítése a képzési tárgykörökbe, kiemelt figyelemmel kísérve ezen kutatási eredmények alkalmazását a középfokú szakmai képzésekben.
- Idegen nyelvű kommunikációs készségek fejlesztése; szakmai továbbképzések szervezése.
- Egységes, minden érdekelt vajdasági magyar számára elérhető és hozzáférhető képzési és továbbképzési programok rendszerének a kialakítása, illetve egységes adatbázis létrehozása a magyar nyelven elérhető képzések számára, az azokon elsajátítható készségek és kompetenciák feltüntetésével.
- Az oktatásban, képzésben és átképzésben részt vevő szereplők együttműködése; az intézményi feltételek és keretek megteremtése.

A megvalósítás indikátorai:

1. év: A magyarul nyelven (is) folyó oktatási intézmények feltérképezése és a magyar nyelven elérhető szakok elemzése; az oktatási intézmények területi lefedettségének egymásra tükrözése; a gazdasági szereplők szakképzett munkaerő iránti igényének a felmérése.
2. év: Lista készül a hiányszakmák képzési programjairól; teljesülnek a szükséges jogi és adminisztratív feltételek; megtörténik a tanfolyamok és a szakok akkreditálása; a tantárgyakat/tanfolyamokat vezető tanárok felkészítése és akkreditálása a közoktatási

iskolaközpontokban; megalakul az iskolán/tanórán kívüli oktatást és a felnőttképzést folytató intézmények hálózata.

3. év: A közoktatási iskolaközpontokban és a felnőttoktatást végző intézményekben elérhetővé válnak az új szakok és képzések, beindul az új támogatási rendszer.
4. év: Folyznak a régi és új képzések; zajlik az egyes szakok átjárhatóságának elemzése, az akadályok elhárítása; elérhetővé válnak a támogatások az élethossziglan tartó tanulás ösztönzésére.
5. év: A 3. és a 4. év programjai folynak; megtörténik a ciklus elemzése, a tapasztalatok beépítése, a program modernizálása és az új ciklus előkészítése.

A célcsoport tagjai:

- hároméves szakiskolák magyar diákjai
- négyéves technikumok és gimnáziumok magyar diákjai
- magyar egyetemi hallgatók
- a terepi munkát végző szakemberek
- közoktatást és egyéb felnőttoktatást végző intézmények és szervezetek
- szakmai szervezetek
- a tovább- és átképzésben részt vevő hallgatók

A támogatás formája: Vissza nem térítendő támogatás keretében a befogadó intézmények és/vagy lebonyolító szervezetek pályázhatnak az akkreditált programok lebonyolítására; külön pályázat a szakmai támogató és a monitoringot végző szervezetek számára.

A támogatandó tevékenységek:

- terepi kutatások, portfólióelemzések
- új szakok beindításához szükséges infrastrukturális befektetések
- kivételesen egyedi új szakok működtetési költségei
- az oktatási hálózat működtetési költségei (infrastrukturális és emberi)
- oktató szakemberek át- és továbbképzése, akkreditációk megszerzése bizonyos államilag támogatott programok lebonyolítására magyar nyelven
- külföldön jól bevált képzési programok adaptálása és akkreditáltatása
- kihelyezett tagozatok működési költségeinek támogatása
- akkreditált távoktatási programok adaptálása, szerbiai bevezetése és lebonyolítása
- felnőttképzés (szakmai továbbképzés)

Ágazati akciótervek 4

4.1. Mezőgazdaság

4.1.1. Mezőgazdasági termelők integrációjának támogatása

Ismertető: A mezőgazdasági termelők integrációjának támogatása.

Indoklás: Az együttgondolkodás, valamint a települések összehangolt fejlesztésének elmaradása miatt hiányoznak a hatékonyan működő társulások és szövetkezetek, ennek következtében nem arányos a felkínált mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek mennyisége, s nem egységes az alapanyagok beszerzése és a forgalmazás sem.

Az intézkedés érvényesítésével olyan együttműködési háló alakulhat ki, amely által a tagok a kölcsönösen előnyös kapcsolatok révén segíthetik egymást. Ahhoz, hogy a társulások ne kényszerből vagy pillanatnyi előnyt nyújtó intézkedés nyomán jöjjenek létre, kulcsfontosságú megértetni a hosszú távú előnyöket. A vidék- és a helyi gazdaságfejlesztés ezért csak úgy lehet eredményes, ha a már kialakított stratégiák az alulról jövő fejlesztési elképzelések mentén valósulnak meg.

Ha a magyar gazdák a lehető legrövidebb időn belül nem fognak össze, és az összefogás eredményeként nem tudnak jelentős piaci előnyökre szert tenni, akkor a többségi nemzet képviselőiből álló üzleti körök munkásaivá, napszamosaivá válnak azokon a termőföldeken, gazdaságokon, amelyek nemrég még a sajátjaik voltak.

Égető szükség van a társulások népszerűsítésére, el kell magyarázni a gazdáknak és az élelmiszerfeldolgozóknak a társulásból származó előnyöket. Néhány sikeresen működő példán keresztül ez a szervezeti forma láttatni tudja az elért eredményeket, ezáltal megfelelő gyakorlatot, követendő mintát képes teremteni.

A tudományban tevékenykedő szakemberek az élelmiszer-termelés területén elérhetővé teszik az akadémiai ismereteket a program résztvevői számára. Minél szélesebb körben népszerűsíteni kell a képzéseket és a szaktanácsadást is.

Az intézkedés céljai:

- Termelői és élelmiszer-feldolgozó hálózatok, klaszterek és egyesületek létrehozásának, valamint a mezőgazdaság és az élelmiszeripar vertikális integrációjának az ösztönzése.
- Egyenlő területi lebontásban, a terv célterületén mezőgazdasági és a hozzá kapcsolódó feldolgozó, beszerző és értékesítő szövetkezetek létesítése.
- Vidékfejlesztési csoportok alakítása, amelyek megszervezik a szükséges képzési programok összeállítását és megvalósítását a mezőgazdasági termelők, az élelmiszer-feldolgozók és kereskedők, valamint a falugazdász-hálózat részére. A képzési programokon kívül lehetőséget kell nyitni olyan szakmaspecifikus szaktanácsadás megteremtésére, amelyet az érdeklődők egyénileg is igényelhetnek.

A megvalósítás indikátorai:

1. év: Tervezés, a potenciális vezetők kiválasztása, a helyszínek kijelölése; a munkacsoportok és a falugazdász-képzés programjainak a kidolgozása.
2. év: A szükséges jogi teendők elvégzése, klaszterek, szövetkezetek megalapítása; a munkavállalók felvétele és képzése; piaci csatornák feltérképezése és kapcsolatok kiépítése; az első beszállítói és termelői szerződések megkötése; a szaktanácsadás és a képzések lebonyolítása.
3. év: A tényleges munka megindulása, az input anyagok beszerzése és terítése a tagok irányába; a tagok folyamatos képzése; a termények felvásárlása, és átadása a feldolgozók számára; az egyes termékvonalakon további integráció, klaszterek alakítása.
4. év: A feldolgozói kapacitások tervezése; új tagok bevonása; a sikeres gyakorlat bemutatása.
5. év: A feldolgozói kapacitások kiépítése, és a felvásárolt termékek feldolgozása.

A pályázók köre: egyéni mezőgazdasági termelők, bejegyzett gazdaságok, mezőgazdasági társulások.
Támogatás formája: a mezőgazdasági integráció megalakulásának, működtetésének és projektjeinek támogatása vissza nem térítendő támogatási formában.

A támogatandó tevékenységek:

- a társulások megalakítása
- a társulások bejegyzése, ha rendelkeznek üzleti tervvel
- a társulási formák promóciója
- a működési költségek támogatása abban az esetben, ha a tagok legalább ötéves tagsági kötelezettséget vállalnak
- oktatási támogatás biztosítása a társulások vezetői és dolgozói számára
- képzési programok
- szaktanácsadás

4.1.2. Mezőgazdasági termékek előállításának és piacra jutásának támogatása

Ismertető: Mezőgazdasági termékek előállításának és piacra jutásának támogatása.

Indoklás: A mezőgazdasági termelők és feldolgozók működésének elengedhetetlen feltétele a működési infrastruktúra kialakítása, a jogszabályi követelményeket kielégítő épületek, helyiségek megléte, adaptálása, a mezőgazdasági termények csomagolása.

A vajdasági magyar mezőgazdasági termelők technológiai háttere jelentős mértékben elavult, és hiányzik azoknak a megújuló erőforrásoknak a használata, amelyek tovább csökkenthetik a környezeti terhelést.

A statisztikai adatok szerint a vajdasági mezőgazdaságban tevékenykedők közös jellemzője a magas életkor és az alacsony iskolázottsági szint. Ezért számukra nagy segítséget nyújthatnak a falugazdászok, még ha a tevékenységük sok esetben főleg technikai segítségnyújtásban nyilvánul is meg.

A mezőgazdasági termelők legmagasabb hozzáadott értéket abban az esetben tudnak teremteni, ha lehetőség szerint helyben feldolgozzák, és eladásra felkínálják az árut, illetve ha el tudják különíteni a többi élelmiszeripari terméktől. A hatékony piaci elkülönüléshez érdemes a régió jellegét kiemelni, ezért elengedhetetlen a piaci megjelenést szolgáló imázs kialakítása. A megfelelő jogszabályi változások után (amelyek várhatóan engedélyezik majd az összes mezőgazdasági termék háztáji feldolgozását) ennek a szegmensnek is készen kell állnia a piac kihívásaira.

Az elmúlt évtizedekben a fejlesztések és anyagi források híján a vajdasági gazdaságokban nagymértékű a műszaki és a technológiai lemaradás, jóllehet a korszerűsítés elengedhetetlen a piaci

versenyben. A fenntartható és egészséges mezőgazdaság (mint az élelmiszeripar alapanyag-szükségletének kielégítője) csak úgy veheti át a vezető szerepet a termelésben, ha a mezőgazdasági termelők lecserélik az elavult technológiát, és olyan szaktudásra tesznek szert, amely lehetővé teszi a legújabb környezettudatos és a megújuló energiaforrásokra alapozott technológiák alkalmazását.

Az intézkedés céljai:

A termelői és élelmiszer-feldolgozó hálózatok, klaszterek, egyesületek, élelmiszer-feldolgozó szervezetek, valamint a bejegyzett egyéni mezőgazdasági termelők, gazdaságok és vállalkozások számára hitelvonalak biztosításával lehetővé válik: a termékcsomagoló kialakítása, működtetése és eszközbeszerzése; a tárolók, raktárak, hűtőházak kiépítése, felszerelése és bérlése; az elavult technológiával működő vállalkozások és gazdaságok technológiai fejlesztése, ezen vállalkozások és gazdaságok gépparkjának a megújítása; a termőföldet megóvó vegyszeres kezelések csökkentése, valamint a megújuló energiaforrások használatának elősegítése; a munkaintenzív mezőgazdasági termelés fejlesztése.

A megvalósítás indikátorai:

1. év: üzleti terv elkészítése; a piaci csatornák feltérképezése; az igényelt technológiai fejlesztések felmérése; marketing-stratégia és az egységes piaci megjelenés meghatározása; a falugazdász-hálózat felállítása
2. év: a beruházások megvalósítása; a logisztikai infrastruktúra kiépítése; eszközbeszerzés; a technológiai fejlesztések elkezdése; a falugazdász-hálózat munkájának a megindulása; termékfejlesztési támogatások
3. év: a logisztikai központok működtetése és továbbfejlesztése; a feldolgozó kapacitások felállításának tervezése; a jó gyakorlat bemutatása; a marketingstratégia végrehajtása; a falugazdász-hálózat működtetése
- 4–5. év: a feldolgozó kapacitások kiépítése, és a felvásárolt termékek feldolgozása; a marketingstratégia végrehajtása; a falugazdász-hálózat működtetése

A pályázók köre: a vajdasági magyar mezőgazdasági termelők, társulások, vállalkozások

A támogatott tevékenységek és formájuk: közép- és hosszú lejáratú kamatmentes hitelek kihelyezése a vajdasági magyar mezőgazdasági termelők, mezőgazdasági kkv-k és bejegyzett gazdaságok számára gépvásárlás, kapacitáskiépítés, illetve munkaintenzív növényi kultúrák telepítése, valamint az állattenyésztés serkentésének céljából

4.2. Turizmus

4.2.1. A turisztikai tartalmak fejlesztése

Ismertető: A turisztikai tartalmak fejlesztése.

Indoklás: A vajdasági magyar települések környékén található, idegenforgalmi potenciállal rendelkező természeti értékeink kihasználtsága – főként az elavult infrastruktúra miatt – nagyon alacsony szintű. A megközelíthetőség elengedhetetlenül fontos az idegenforgalmi lehetőségek kiaknázása érdekében. E települések idegenforgalmi versenyképessége, összehasonlítva egy előnyösebb földrajzi helyzetű régióval (hegyvidék, tengerpart) vagy a közelünkben levő magyarországi idegenforgalmi régiókkal, ugyancsak igen gyenge.

Az idegenforgalom versenyképességét növelő kultúr- és ökoturisztikai programok, a vajdasági magyarság kulturális életéhez kapcsolódó rendezvények, a konferenciaturizmus és a természeti örökséghez kapcsolódó tematikus utak nincsenek megfelelő szinten kihasználva. A meglévő potenciál fejlesztésével elérhetjük a szolgáltatások minőségének és mennyiségének a javulását is.

A régió rendelkezik olyan vallási és történelmi jegeket viselő helyszínekkel, amelyek tartalmilag megállják a helyüket az idegenforgalmi kínálatban. Az elmúlt évtizedek pénzhiánya azonban rányomta bélyegét az infrastruktúrákra. Az elhanyagolt környezet a karbantartás hiánya miatt mára már nem tud kellő vonzerőt biztosítani az idegenforgalmi értékek számára.

Versenyképes kínálat nélkül nem tudjuk elérni, hogy a turisták hosszabb időt, több napot, hetet is eltöltsenek a szálláshelyeinken. A hegyek és a tengerpartok vonzását csak emelt szintű szolgáltatásokkal tudjuk ellensúlyozni. A megfelelő színvonalú kínálat szavatolni tudja a visszatérő turistákat. A természeti értékeink – gondos óvásuk és bemutatásuk által – igen jól hasznosíthatóak a zajos nagyvárosból menekülő turisták körében.

Az intézkedés céljai:

A megfelelő idegenforgalmi termék elérhetőségének biztosítása:

- a tájékozódást elősegítő eszközök kihelyezése

A megfelelő idegenforgalmi termék előállítása a meglévő alapokra támaszkodva:

- karbantartási és felújítási munkálatok
- a szükséges kényelmi eszközök beszerzése, a meglévő szálláshelyek vonzóbbá tétele
- a humán erőforrás szolgáltatási színvonalának emelése
- a turisztikai termékekhez kapcsolódó infrastrukturális (jelzőtábla, oktató tartalom stb.) fejlesztések és modern eszközök beszerzése (elektronikus információs tábla, színpadi erősítés, fordítóberendezések stb.)
- a humán erőforrás képzése (idegennyelv-oktatás)

A megvalósítás indikátorai:

1. év: a szálláshely-kapacitások pontos felmérése, adatbázisok készítése az infrastrukturális fejlettségről, a humán erőforrásról, a szálláshelyek minőségéről és a hozzájuk kapcsolódó termékek változatosságáról, valamint a célterülethez tartozó összes turisztikai termékről; infrastrukturális fejlesztések előkészítése (dokumentáció).
2. év: kisebb léptékű, modernizációt előtérbe helyező infrastrukturális fejlesztések (külső, belső megközelíthetőség) támogatása; modernizációs állagmegőrző támogatások.
3. év: eszközbeszerzések; a személyzet képzése
4. év: a tájékozódást és a tájékoztatást elősegítő eszközök felállításának a támogatása; termékfejlesztés és közös marketingstratégia kidolgozása
5. év: informatikai fejlesztések a könnyebb felismerhetőség (imázs) érdekében

A pályázók köre: vajdasági magyar turisztikai, vendéglátói tevékenységre bejegyzett kis- és középvállalkozások, falusi vendéglátók, turizmussal (legalább az alapszabályban deklaráltan) foglalkozó civil szervezetek

Támogatás formája: rövid lejáratú, kamatmentes hitelek kihelyezése

4.2.2. A turisztikai kapacitások fejlesztése

Ismertető: A turisztikai kapacitások fejlesztése.

Indoklás: Az elmúlt évtizedek beruházásmentes időszaka rányomta bélyegét a gyógyturisztikai szolgáltatásokra és az infrastruktúrákra. A vajdasági magyarság által lakott területek kínálata messze elmarad a régióban levő, EU-támogatással kiépített ilyenemű szolgáltatások mögött, s fejlesztés nélkül teljesen lemaradunk a turisztikai piacon. A versenyképesség megteremtéséhez beruházásokat kell kezdeményezni mind az elavult infrastruktúra, mind pedig a gyógyturisztikai kapacitások terén.

Szerbia országos szintű infrastrukturális fejlettsége is messze elmarad a régió országai mögött. A biztonságos és dinamikus közlekedés az elérhetőség alapja, de nem egyetlen feltétele egy terület stabil és fenntartható fejlődésének. A közlekedési infrastruktúra fejlesztése befolyásolja a helyben élők mindennapjait, illetve a községbe érkező tudás és tőke mennyiségét, valamint a turisták számát is.

A régió idegenforgalmi potenciáljának erősítéséhez elengedhetetlen a meglévő szárazföldi és vízi infrastruktúra felújítása, új szálláshelyek létesítése és a kapacitások növelése.

A településeinken és falvainkban levő szálláshelyek modernizációjával, a személyzet megfelelő képzésével és a szolgáltatások versenyképességének növelésével megteremthetjük a szálláshelyek nagyobb arányú kihasználásának az alapfeltételeit.

Az intézkedés célja:

- Az átlagos tartózkodási idő meghosszabbítása érdekében a nemzetközi piacon elvárt megfelelő idegenforgalmi kínálat kialakításának alapfeltétele:
 - a szálláshelyek infrastrukturális ellátottságának növelése
 - vendéglátó- és konferenciaturizmushoz kapcsolódó infrastruktúra
 - a szükséges kényelmi eszközök beszerzése, a meglévő szálláshelyek vonzóbbá tétele

A megvalósítás indikátorai:

1. év: a gyógyturisztikai termékek kialakításához és fejlesztéséhez megfelelő paraméterekkel rendelkező területek felmérése, a beruházási tervek elkészítése, a szálláshely-kapacitások pontos felmérése, adatbázisok készítése az infrastrukturális ellátottságról
2. év: külső és belső infrastrukturális fejlesztések támogatása és modernizáció
3. év: belső infrastrukturális fejlesztések; a személyzet képzési programjai
4. év: termékfejlesztés és a szolgáltatások szétválasztása (wellness, gyógyítás)
5. év: regionális marketingstratégia kidolgozása a versenyképesség feltételeinek megteremtése érdekében

A pályázók köre: vajdasági magyar turisztikai, vendéglátói tevékenységre bejegyzett kis- és középvállalkozások, falusi vendéglátók

Támogatott tevékenységek: infrastrukturális beruházások, épületfelújítás és létesítményépítés (elszállásolási és étkeztetési kapacitások fejlesztése, szolgáltatások fejlesztése)

Támogatás formája: közép- és hosszú lejáratú, kamatmentes hitelek kihelyezése

4.2.3. Turisztikai együttműködések támogatása

Ismertető: Turisztikai együttműködések támogatása.

Indoklás: A helyi szervezeti egységek együttműködésének hiánya miatt koordinálatlan az idegenforgalom fejlesztése, s ennek következtében az idegenforgalmi hatékonyság csökken. A koordináció kialakításához intézményesített információcserére és a fejlesztésekben részt vevő szubjektumok közvetlen kapcsolatára van szükség.

A régió idegenforgalmi kínálatához közös adatbázis kell, elmaradhatatlan továbbá a települések közötti turisztikai kínálat összehangolása. A közös fellépés és koordináció hiánya megakadályozza a többnapos vendégéjszakázást elősegítő idegenforgalmi csomagok kialakítását.

Szükség van mikroregionális szintű idegenforgalmi termékek kialakítására, és a turisták több napját összekapcsoló idegenforgalmi csomagok összeállítására. A szervezeti együttműködések és a regionális termékek kialakítása növeli a települések versenyképességét.

Az intézkedés célja: a turisztikai ágazatban szereplő szolgáltatók együttműködésének kialakítása és fejlesztése

A megvalósítás indikátorai:

1. év: helyi idegenforgalmi fejlesztési csoportok és TDM-szervezetek (TDM = turisztikai desztinációs menedzsment) létrehozása
2. év: helyi szintű adatbázisok kialakítása; a regionális együttműködés megalapozása; a közös műhelymunkák támogatása (programok, marketing)
3. év: emberi erőforrás képzése
- 4–5. év: közös termékfejlesztés és közös marketingstratégia támogatása, regionális idegenforgalmi termékek koordinációja

A pályázók köre: turizmussal (legalább az alapszabályban deklaráltan) foglalkozó civil szervezetek

Pályázható tartalmak: a turisztikai szolgáltatókat integráló szervezetek létrehozása, működtetése és programtevékenységeinek megvalósítása (turisztikai csomagok fejlesztése, internetes turisztikai szolgáltatások fejlesztése, kategorizáció stb.)

Támogatás formája: vissza nem térítendő támogatások

4.3. Gazdaság

4.3.1. Vállalkozásfejlesztési tevékenység

Ismertető: Vállalkozásfejlesztési tevékenység.

Indoklás: A Vajdasági Magyar Közösségfejlesztési Központ fő tevékenysége a vállalkozásfejlesztés. Jelen pillanatban több olyan egymástól különálló, egymással nem kifejezetten együttműködő szervezet, hálózat működik, amely vállalkozásfejlesztéssel foglalkozik, közösségi vagy piaci alapon, de proaktív és egységes rendszer nem létezik, amely lefedné a teljes célterületet, így az egyébként is hátrányban levő peremterületek többsége nem tud élni a fejlesztési eszközökkel.

Olyan interaktív információs hálózatot kell kiépíteni, amely több forrásból töltődik (kormányzati információk, pályázatokról szólók különféle szintekről, banki információk összehasonlítása, fejlesztési központok által begyűjtött információk), és az érdekeltek igényei szerint szűrhető információkat tartalmaz (pl. kivített serkentő támogatások, forgóeszközhiteltek, új beruházások, innovatív fejlesztések stb.). Az ilyen információs háttértámogatás a fejlesztési eszközöknek a lehívásában növeli a magyar vállalkozók esélyeit.

A pályázati/pályázatiírói tanácsadás teljes egészében piaci alapokon működtetve egyelőre nem valósítható meg, mivel problémát okoz az elérhető eszközök nagyságrendje, a magyar nyelven beszélő szakemberek egyenetlen eloszlása, és a lehetséges pályázóknak az önrész biztosítása, valamint a forgó- és/vagy előfinanszírozási eszközök elérhetetlensége. Célzott beavatkozásokkal ezek a nehézségek enyhíthetők, ami egyértelműen hozzájárul majd a pályázati források átlagosnál sikeresebb lehívásához, ezáltal pedig a magyar érdekeltségű projektek megvalósításához.

A meglévő kapacitások összefogásával és hálózatban működtetésével jelentős haladást lehet elérni a pályázati információk gyorsabb áramoltatása érdekében, a pályázatiírást és -megvalósítást pedig az eddig hátrányos helyzetben levő területeken mentori programokkal lehet javítani.

A kezdő vállalkozókat, akik közül sokan kényszerűségből vállalkoznak, minden lehetséges eszközzel támogatni kell, hogy minél többen talpon tudjanak maradni. Mivel a potenciális vagy kezdő

vállalkozók nagy része nem közgazdász, és nem is menedzseri végzettségű, a kezdeti időszakban nagy segítség volna számukra, ha az üzleti terv elkészítésében (ami minden forrásteremtéssel kapcsolatos lépésükhöz alapfeltétel), illetve később a marketingterv megfogalmazásakor, vagy egyéb, a vállalkozásuk életében fontos pillanatban, szakember (vagy akár mentor) támogatására számíthatnának.

A prioritás célja a vállalkozási hajlandóság növelése vállalkozóbaráttá alakított környezetben. Az ilyen támogatási rendszer, ami egyfajta előinkubáció is egyben, csökkentheti a tudatlanságból elkövetett hibák kockázatát, ami hozzájárulhat a vállalkozások talpon maradásához.

Startup cégen olyan induló innovatív és tudásintenzív vállalkozást értünk, amelyet kis tőke- és munkabefektetéssel is nagy növekedési képesség jellemez. A célcsoportba olyan cégek tartoznak, amelyek megalapításra várnak vagy rövid ideje működnek, de a kereskedelemben még nem forgalmazzák a termékeiket. Egy nem kellően vállalkozóbarát környezetben, mint amilyen a vajdasági magyarság életterének nagyobbik része, nagyon nagy szükség van a pozitív példákra. Az intézkedés célja a nagy lehetőséggel bíró, innovatív, piacépes kezdeményezések felkarolása, piacra jutásuk anyagi támogatása és – egyebek között – pozitív példaként való bemutatása.

A startup cégnek jó előfeltételekkel kell rendelkeznie a sikerhez. Az intézkedés elemei elhárítják az olyan lehetséges akadályokat, mint pl. a tőkehiány vagy a bemutatkozási és promóciós lehetőségek hiánya, kompatibilisek a magyarországi startup támogatási programokkal, illetve integrálhatóak ezekbe, s ugyancsak bekapcsolhatóak az ottani K+F folyamatokba is.

Az inkubátorházak célja az életrészek elején levő vállalkozások segítése. Legelterjedtebbek a telephelyként funkcionáló cégkeltetők, amelyek az irodai, termelői helyiségek biztosításán kívül sokszor a klasszikus adminisztratív feladatokat – titkárság működtetése, könyvelés szervezése – is átvállalják. Az összetettebb szolgáltatások szakértői menedzsmenttel, képzésekkel, fejlesztési tőkéhez jutással segítik az induló vállalkozásokat, illetve kutatásokhoz igazított támogatások, valamint ösztöndíjak biztosításával támogatják a növekedésre képes felfutó (*spin off*) vállalkozások sikerét.

Esetünkben olyan modell kialakítása szükséges, amely képes a jó ötletek és innovatív tevékenységek felkutatására és felkarolására, új vállalkozások serkentésére, elsősorban – de nem kizárólagosan – a fiatalok körében. A stratégiát megvalósító és kreáló inkubátorok létrehozása elsősorban azon önkormányzatok felelőssége, ahol döntési pozícióban van a magyarság, de a többi inkubátorba is minél több kezdő vállalkozást kell bejuttatni és támogatni a mentori programok révén.

Felmérés alapján az újonnan alapított mikro- és kisvállalatok 20-30%-a éri csak el a három évet. Az inkubátorház segítségével ez az arány legalább a duplájára nőhet. Az inkubátorházak megkönnyítik az újonnan alapított vállalkozások működését. A teher, amit egy új vállalkozás bejegyzése, valamint az első három évi működtetése jelent, sokszor megnehezíti vagy teljesen ellehetetleníti a vállalkozásokat.

A vajdasági magyarság a vállalkozások számát tekintve meglehetősen elmarad a szerbiai átlagtól. Ez is azt mutatja, hogy a magyar ember vállalkozási kedve nagyon alacsony szintű, inkább másnak dolgozik, mint hogy kockázatot vállaljon. Ennek hátterében leginkább az elégtelen szaktudás és a támogatási háttér hiánya áll.

Az intézkedés célja: a vajdasági magyar kis- és középvállalkozások gazdasági tevékenységének támogatása a Vajdasági Magyar Közösségfejlesztési Központ információszoolgáltatói, vállalkozásfejlesztői tevékenysége által, valamint a startup vállalkozások elindításához nyújtott pénzügyi támogatások biztosításán keresztül.

A megvalósítás indikátorai:

1. év: tervezés, a Központ vállalkozásfejlesztési részlegének felállítása; az igények felmérése, bevonható források feltérképezése; szakemberek kiválasztása és továbbképzése;

- vállalkozásfejlesztési programcsomag és kiválasztási kritériumrendszer kidolgozása a potenciális vállalkozók számára; koordináció a lehetséges együttműködő szervezetek között
2. év: az információs csatornák kiépítése; a webportál működtetése; aktív információátadás minden érdeklődő számára a megfelelő formában (mail, levél, fax, sms, telefon)
 - 3–5. év: az induló vállalkozás és a már meglévő vállalkozások számára tanácsadás; támogatások kihelyezése

Pályázók köre: vajdasági magyar munkanélküliek, akik induló innovatív, tudásintenzív vállalkozást kívánnak létrehozni

Támogatott tevékenységek: A támogatás előfeltétele a vállalkozói ismeretek elsajátítása (képzés) és a pozitívan értékelt üzleti terv.

Támogatás formája: közép lejáratú, kamatmentes hitelek kihelyezése

4.3.2. Termelésserkentés

Ismertető: Termelésserkentés.

Indoklás: A vajdasági magyar ipari és mezőgazdasági termelők technológiai háttere jelentősen elavult, és hiányzik a megújuló erőforrások használata, ami tovább csökkenthetné a környezeti terhelést.

Vajdaságban pillanatnyilag csekély számban működnek a nagyvállatokhoz kapcsolódni képes kis- és középvállalkozások. Az újdonságok terjedése, a gazdasági szervezetek innováció-befogadási hajlandósága viszonylag gyenge. Nehezíti a vállalkozások piaci tőkéhez jutását az a tény, hogy a magyar vállalkozások nehezebben teljesíthetik a bankok feltételeit.

Fontos – többek között – elérhető hitelekkel megkönnyíteni a tőkéhez való hozzáférést azoknak a magyar érdekeltségű kezdeményezéseknek, amelyek a jó piaci lehetőségek kihasználása érdekében fejlesztik technológiai háttérüket.

A Közösségfejlesztési Központ által üzemeltetett, a vállalkozásokat segítő interaktív információs hálózatba integrálni kell az EU-s és az anyaországi fontos információkat. Egy ilyen információs háttér növeli a fejlesztésre szánt eszközök magyar vállalkozók részéről történő lehívásának esélyét.

A fenntartható ipari és mezőgazdasági termelés érdekében a most használt, elavult technológiát le kell cserélni, és olyan szaktudásra kell szert tenni, amely lehetővé teszi a legújabb környezettudatos és megújuló energiaforrásokra alapozott technológiák alkalmazását.

A fejlesztést tervező vállalkozásoknak pénzügyi támogatást kell biztosítani elérhető hiteleken keresztül. A támogatásoknak szakmailag mindenkor indokoltnak kell lenniük.

A fokozottan támogatni szándékozott térségeket kiemelt figyelemben és szakmai támogatásban kell részesíteni.

Az intézkedés célja: a vajdasági magyar vállalkozások technológiai felszereltségi szintjének emelése, a megújuló energiaforrások alkalmazásának elősegítése, a termelési kapacitások növelése, valamint kiviteli ügyletek előkészítésének és megvalósításának támogatása.

A megvalósítás indikátorai:

1. év: az igények felmérése és a kommunikációs csatornák meghatározása a különféle célcsoportok tekintetében; az információk begyűjtését, szűrését és feldolgozását biztosító infrastruktúra kiépítése; technológiai fejlesztések tervezése
- 2–5. év: a vállalkozások támogatása

Pályázók köre: vajdasági magyar kis- és középvállalkozások

Támogatott tevékenységek: kiviteli ügyletek lebonyolítása, telekvásárlás új termelőüzem létesítése céljából, meglévő termelési kapacitások megvásárlása, felújítása és felszerelése, új termelési

kapacitások építése és felszerelése, korszerű technológiák bevezetésének támogatása (új gépek vásárlása), energiahatékony rendszerek bevezetése

Támogatás formája: rövid lejáratú forgóeszközhiteltek és hosszú lejáratú beruházási hitelvonalak biztosítása

4.3.3. Gazdasági együttműködések támogatása

Ismertető: Gazdasági együttműködések támogatása.

Indoklás: A stratégiai dokumentumok bátorítják a gazdasági szubjektumok különféle szerveződéseit, de azok létrehozása eddig (kevés kivétellel) inkább felülről vagy pályázati lehetőségek által volt vezérelve. Fontos a már meglévő, illetve új szervezetek intenzív fejlesztése, formájuktól függetlenül, legyenek azok akár különféle célú társulások/társulatok, klaszterek, gépkörök, szövetkezetek, agráripari parkok vagy akár speciális fejlesztési célú pénzügyi intézmények.

A vállalkozók, vállalatok és szervezetek közötti horizontális és vertikális együttműködés serkentésével csökkenthető az egyéni gazdaságok, valamint a kis- és középvállalkozások sebezhetősége, ami a munkahelyek megtartását és fejlődési pályára lépését eredményezi. Támogatandó a klaszterekbe való tömörülés, a meglévő klaszterek munkájának erősítése, illetve ezek létrehozása olyan ágazatokban, ahol még nem léteznek.

A regionális szintű koordináció a továbblépés egyik lehetséges módja az eddig egymástól elszigetelten működő vállalkozások, de a kisebb ernyőszervezetek számára is. Az intézkedés révén megvalósuló jobb szervezethez nagyobb eséllyel kvalifikálja a helyben felnőtt kis- és középvállalkozásokat vagy éppen családi gazdaságokat nagy rendszerek beszállítóivá, javítva ezzel piaci esélyeiket.

Az intézkedés lehetővé teszi a gazdasági érdekcsoportok kellő megszervezését, bekapcsolásukat a stratégiaalkotásba és a döntés-előkészítési folyamatokba.

A különféle tömörüléseken keresztül könnyebb lesz meghonosítani a Kárpát-medencében már sikeresen működő gyakorlatokat, amelyek kívülről bátorított önszerveződéssel hozzá tudnak járulni egy-egy közösség fejlődéséhez és gazdasági erősödéséhez (pl. családi beszállító hálózatok).

Biztosítani kell az akadémiai és szakmai műhelyek közötti kapcsolatok kialakítását, közvetlen gyakorlati célú és haszonnal kecsegtető, iparközelit, közös kutatási programok kidolgozását és megvalósítását. Információkkal, célzott anyagi támogatásokkal szükséges segíteni a célterületen belüli szubjektumok együttműködése által megvalósuló piacépes projekteket.

Meg kell találni a formáját a kreatív iparágakban és a környezet(védelm)i iparban rejlő kapacitások kiaknázásának.

Az intézkedésnek hozzá kell járulnia a helyi kis- és középvállalkozások innovációs képességének, továbbá a piaci alkalmazkodóképességének a javításához, valamint az eddig alulképviselet kreatív és környezetvédelmi iparágakban rejlő lehetőségeknek a sokkal jobb kiaknázásához. Pillanatnyilag a környezet(védelm)i iparhoz és környezetgazdálkodáshoz szükséges technikai-műszaki és gazdasági-szellemi eszközrendszer kialakítása még csak kezdeti fázisában van.

A kreatív és környezetvédelmi iparágak feltérképezése után meg kell találni az elszórtan tevékenykedő egyének kapcsolódási pontjait, és igény szerint logisztikai, jogi, marketing- és piacra jutási támogatással kell megkönnyíteni számukra a pozicionálódást. Ezek az egyre növekvő piacok komoly fejlődési lehetőségeket is jelenthetnek sok szakosodott vállalkozás számára.

Az intézkedés olyan szerveződések és partnerségek létrejöttét is segíti, amelyek egyesített kapacitásaikkal képesek lesznek az innovációkra.

Az intézkedés célja: a gazdasági szereplők ágazat szerinti együttműködésének erősítése.

Pályázók köre: vajdasági magyar gazdasági szereplőket tömörítő gazdasági integrációk (klaszterek).

Támogatott tevékenységek: gazdasági együttműködések létrehozása, működtetése és programtevékenységének megvalósítása, vissza nem térítendő támogatások odaítélésével.

A megvalósítás indikátorai:

1. év: Megtörténik a hasonló profilú vállalkozások és gazdaságok feltérképezése; a kapcsolatfelével a K+F szereplői és a kkv-k között; megtörténik a kreatív iparban és környezet(védelm)i iparban működő vállalkozások és egyének feltérképezése; elkészül a webes találkozási és információ-megosztási felület; elkezdődik a kooperáció révén létrehozható magasabb hozzáadott értékű termékek listázása; megkezdik működésüket a gazdasági társulások.
- 2–4. év: További gazdasági társulások indulnak el; folyamatos a bekapcsolásuk a regionális hálózatokba; elkészülnek a projektek új termék gyártására és piacra vitelére; elindulnak a projektek a kreatív és a környezet(védelm)i iparban.
5. év: Összesítés.

A tételsorok szerkezete, dinamikája és forrása

5

Leírás	Év				
	1. év	2. év	3. év	4. év	5. év
1. Technikai segítségnyújtás	10%	25%	30%	17,50%	17,50%
1.1. Vajdasági Magyar Közösségfejlesztési Központ	15%	20%	22,50%	22,50%	20%
1.2. Külön pénzalap EU-s projektekben való részvételhez	5%	30%	35%	15%	15%
2. Rendszerbeli keretfeltételek biztosítása állami struktúrákon keresztül	25%	5%	10%	30%	30%
2.1. Infrastruktúrafejlesztés	Ezek a tevékenységek a szerbiai közigazgatási rendszer hatáskörébe tartoznak				
2.2. Jogszabályrendszer átalakítása					
2.3. Környezetvédelem					
2.4. Formális oktatás	25%	5%	10%	30%	30%
3. Általános akciótervek	20%	20%	20%	20%	20%
3.1. Szabványosítás	20%	20%	20%	20%	20%
3.2. Marketing és kommunikációs tevékenység	15%	20%	20%	22,50%	22,50%
3.3. A természeti erőforrások megtartása a közösség tulajdonában	20%	20%	20%	20%	20%
3.4. Emberi erőforrás fejlesztése	10%	40%	20%	15%	15%
4. Ágazati akciótervek	12,50%	15%	25%	25%	22,50%
4.1. Mezőgazdaság	20%	20%	20%	20%	20%
4.1.1. Mezőgazdasági termelők integrációjának támogatása	20%	20%	20%	20%	20%
4.1.2. Mezőgazdasági termékek előállításának és piacra jutásának támogatása	20%	20%	20%	20%	20%
4.2. Turizmus	5%	12,50%	35%	30%	17,50%
4.2.1. Turisztikai tartalmak fejlesztése	10%	22,50%	22,50%	22,50%	22,50%
4.2.2. Turisztikai kapacitások fejlesztése	3%	9%	38%	30%	20%
4.2.3. Turisztikai együttműködések támogatása	15%	20%	22,50%	22,50%	20%
4.3. Gazdaság	9%	12,50%	30%	30%	18,50%
4.3.1. Vállalkozásfejlesztési tevékenység	9%	12%	30%	30%	19%
4.3.2. Termelésserkentés	9%	12%	30%	30%	19%
4.3.3. Gazdasági együttműködések támogatása	17%	21%	21%	21%	21%

Jelmagyarázat:

	Vissza nem térítendő támogatások
	Részben hitelek, részben vissza nem térítendő támogatások
	Hitelek kihelyezése
	Szántóföld és falusi ingatlan vásárlása